

poticajnog okruženja, čime se smanjuje vjerojatnost budućih potreba za socijalnom skrbi, a djeca se lakše integriraju u društvo kao zdrave, produktivne odrasle osobe. Proširenje naknada za udomiteljsku skrb stoga je strateško ulaganje koje donosi i trenutne uštede troškova i dugoročne društvene koristi.

Zaključno, možemo istaknuti kako je riječ o vrijednom istraživanju koje vrlo utemeljeno razmatra slabosti sustava naknada, opskrbrine i dopusta u sadašnjem sustavu udomiteljstva u Hrvatskoj. U usporednoj analizi sa sustavima Irske, Nizozemske i Švedske donosi nekoliko najboljih praksi koje Hrvatska može razmotriti u okviru svoje reforme te daje vrlo vrijedne prijedloge poboljšanja opskrbrine za potrebe djeteta, naknada za rad udomitelja i njihovih dopusta, kao i jačanja sustava udomiteljske skrbi u cjelini.

Predrag Bejaković

doi: 10.3935/rsp.v32i2.76

RAZLIČNI VIDIKI DOJEMANJA DOSTOJANSTVA V STAROSTI / DIFFERENT ASPECTS OF DIGNITY PERCEPTION IN OLD AGE

Peter Seljak, Jana Goriup (ur.)

Maribor: Alma Mater Press, 2025., str. 178.

Znanstvena monografija *Različni vidiki dojamana dostojanstva v starosti*, urednika Petera Seljaka i Jane Goriup, objavljena u izdanju Alma Mater Pressa 2025. godine, predstavlja značajan doprinos interdisciplinarnom području socijalne gerontologije, s posebnim naglaskom na kompleksnost pojma dostojanstva u starijoj dobi. Djelo okuplja niz autorskih

priloga koji tematiziraju različite aspekte doživljavanja, očuvanja i narušavanja dostojanstva starijih osoba, u kontekstu suvremenih društvenih izazova i transformacija.

Monografija je strukturirana u dvanaest poglavlja, od kojih svako pristupa temi iz specifične teorijske, empirijske ili profesionalne perspektive. Tematski spektar obuhvaća pitanja institucionalne skrbi, komunikacijskih obrazaca, kulturnih kompetencija, utjecaja pandemije, planiranja otpusta iz bolnice, kao i generacijskog turizma i palijativne skrbi. Upravo ta raznolikost čini monografiju vrijednim izvorom za istraživače, praktičare, donositelje odluka i studente u području gerontologije, socijalnog rada, sestrinstva i srodnih disciplina.

Jedan od ključnih doprinosa monografije je činjenica da pristupa dostojanstvu kao višeslojnom konceptu – istodobno subjektivnom, relacijskom i društveno uvjetovanom. Pojam se ne reducira samo na moralnu kategoriju, već se analizira i kao element kvalitete života, osjećaja sigurnosti te simboličkog priznanja starijih osoba u društvu. Autori i autorice u tekstovima argumentirano upozoravaju na brojne situacije u kojima se dostojanstvo starijih ugrožava – od komunikacije obilježene umanjenicama, preko nedostatne kulturne senzibilnosti, pa sve do institucionalnih praksi koje ne prepoznaju autonomiju korisnika.

Zapaženi doprinos monografiji daje istraživanje koje kroz empirijsku analizu zadovoljstva korisnika domova na otocima Primorsko-goranske županije razotkriva kako veličina ustanove i organizacija svakodnevice mogu utjecati na osjećaj dostojanstva i zadovoljstva. Rezultati pokazuju da su korisnici manjih domova zadovoljniji odnosima sa zaposlenicima i općim ambijentom, što autor povezuje s personaliziranim pristupom skrbi i jačim osjećajem

pripadnosti. Ovaj prilog daje vrijedan empirijski temelj za daljnju raspravu o organizacijskim modelima domova za starije osobe, osobito u ruralnim i otočnim sredinama.

Komunikacija kao ključni element očuvanja dostojanstva temeljna je tema rada Aleksandre Ločičnik, koja provodi sustavni pregled literature o uporabi deminutiva u interakcijama sa starijim osobama. Autorica kritički analizira fenomen tzv. *elderspeaka*, ukazujući kako infantilizirajući jezik može imati negativan utjecaj na samopouzdanje i percepciju vlastite vrijednosti starijih osoba. Iz pregleda je jasno da profesionalna edukacija i senzibilizacija zaposlenika za pitanje dostojanstvene komunikacije ostaje važan izazov u institucionalnoj skrbi.

Značajan doprinos daje i poglavlje koje obrađuje integraciju palijativne skrbi u socijalne ustanove. Autorica Suzana Koštomaj koristi analitičku metodologiju kako bi pokazala da tehnološki i društveni razvoj zahtijevaju novu paradigmu skrbi u kojoj su dostojanstvo, suosjećanje i autonomija neizostavni elementi. Uz to, radovi autorica Demšar Pečak i Ovsenik problematiziraju važnost međugeneracijske solidarnosti, a Halbwachs i Blažun Vošner otvaraju pitanje kulturnih kompetencija kao preduvjeta dostojanstvene skrbi u sve raznolikijim društvima.

Urednička koncepcija monografije jasno je promišljena: svaki prilog doprinosi središnjoj temi, ali i donosi različite metodološke pristupe, što pridonosi dinamici i širini promišljanja. Posebno valja istaknuti da su poglavlja strukturirana tako da su dostupna i čitateljima izvan znanstvene

zajednice, zahvaljujući jasnom jeziku i povezivanju teorijskih uvida s konkretnim praksama i primjerima.

Ipak, monografija bi mogla dodatno profitirati od jače međusobne povezanosti pojedinih poglavlja. U nekim dijelovima ostaje dojam da se tekstovi razvijaju paralelno, bez izražene teorijske kohezije. Također, iako se pitanje rodne dimenzije dostojanstva implicitno pojavljuje, bilo bi korisno da je više autora eksplicitno obradilo razlike u doživljaju dostojanstva među ženama i muškarcima u starijoj dobi.

Unatoč tome, sveukupni dojam je da se radi o relevantnom i suvremenom djelu koje nudi višedimenzionalan pogled na dostojanstvo starijih osoba. Njegova vrijednost ogleda se u kombinaciji teorijskih promišljanja, empirijskih nalaza i profesionalnih iskustava, čime pridonosi razvoju znanstvenog, ali i praktičnog znanja o starosti i starenju. Monografija je posebno važna u kontekstu sve većeg udjela starijeg stanovništva i rastuće potrebe za etički promišljenim modelima skrbi.

Za studente gerontologije, praktičare u domovima za starije, ali i tvorce javnih politika, ova knjiga može poslužiti kao vrijedan alat u promišljanju kako sustavno, organizacijski i profesionalno promicati dostojanstvo u starijoj dobi. Također, otvara prostor za daljnja istraživanja, osobito u kontekstu hrvatskog sustava skrbi, koji dijeli brojne izazove sa slovenskim, ali ima i svoje specifičnosti.

Jelena Lučan, mag.med.techn.

Doktorantica socijalne gerontologije

Dom za starije osobe Mali Kartec